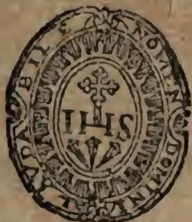
DISSIDIVM 522

ANGLICANVM De PRIMATV REGIS,

CVM BREVI PRÆfatione ad Catholicos in Anglia degentes.

AVTHORE,

MARTINO BECANO Societatis IESV Theologo & Professore ordinario.

MOGVNTIÆ
Ex officina typographica Ioannis Albini.
Anno M. DCXII.

PRÆFATIO

AD

Catholicos in Angliâ.

S*Aluete Illustrissimi Domini, inuictißimi Athletæ. Ad vos venio, interpellandi causâ: Si molestum non est, audite me paucis; non diu vos tenebo. Ante biennium scripsi duos libellos de Primatu Regio: alterum contra Apologiam & Monitoriam Præfationem*

Sereniſsimi & Potentiſsimi Jacobi, Magnæ Britanniæ Regis: alterum contra Torturam Torti, ſeu, contra Sacellanum Regis. Ægré hoc tulerunt Academici veſtri; & confeſtim, in cauſa Regia, bellum mihi indixerunt. Hi præſertim, Guilielmus Tooker, Richardus Thomſonius, Robertus Burhillus, Henricus Salcolbrigienſis. Nec defugio. Quin multa ſunt, quæ me reddant alacriorem. Primùm, cauſæ æquitas. Tùm, veſtra fides, & conſtantia. Denique, Aduerſariorum inter ſe diſsidia, & inteſtinæ diſſen-

diſſenſiones. De cauſæ, quam defenſurus ſum, æquitate, quid attinet dicere? Pugnaturus ſum pro Eccleſia Chriſti, pro honore & obedientia Præſulum, pro Maiorum exemplo & conſuetudine. Et hîc, quenquam extimeſcam? Iam, veſtra fides & conſtantia, quam quotidiani carceres, vincula, ſupplicia, mortes pro Chriſto obitæ, toti orbi teſtatiſſimam faciunt, cui torporem non excutiat? cui calcar & animum non addat? Verè de vobis vſurpare poſſum illud ex Apoſtolo: Spectaculum facti eſtis DEO, An-

Angelis & hominibus. *Deo, qui intuetur vestra certamina; qui vires suppeditat ad victoriam, & coronã præparat ad triumphum. Angelis, qui mirantur, vos in carne fragili, potentissimos inferorũ Principatus non formidare: & simul gaudent, tam gloriosos pugiles, suæ custodiæ commissos esse. Hominibus, qui toto orbe diffusi, vestro exemplo, vestra virtute & patientia, ad similia certamina, pro Christo subeunda, vehemẽter accenduntur. Porrò, dissidia aduersariorum inter se tanta sunt, tamq; distractæ ac dissipata*

patæ eorum vires, vt magnopere metuendos eſſe non putem. Si neſcitis, hunc libellum vobis offero dedicoq́; in quo, quibus in capitibus ipſi diſſentiant, ſigillatim explicatũ eſt. Eum, ſi vacat, legite, & benè de euentu ſperate. Interea ad pugnam me parabo; & cùm tempus aduenerit, Spectatores vos eſſe cupio. Valete, & meam interpellationem æqui boniq́ conſulite. Moguntiæ, menſe Nouembri, anno 1611.

Veſtri amantiſsimus

Martinus Becanus.

DISSIDIVM ANGLICANVM,

De

PRIMATV REGIO.

PRIMATVS REGIVS in Ecclesia Anglicana, res noua est. Ortum habuit sub Henrico Octauo: floruit sub Edouardo Sexto & Elisabetha: nunc, sub Iacobo, tot dissidiis domesticis laceratur & discerpitur, vt diu stare non possit. Rectè Christus in Euangelio: *Omne regnum in se diuisum desolabitur*. Porrò, quæ & quanta sint illa dissidia, in his paucis Quæstionibus demonstrandum est:

I. An

I. *An Rex Angliæ habeat aliquem Primatum in Eccleſia?*

II. *An primatus ille ſit Eccleſiaſticus & ſpiritualis?*

III. *An Rex ab eo Primatu poßit vocari Primas Eccleſiæ?*

IV. *An ab eodem vocari poſſit ſupremum caput Eccleſiæ?*

V. *An primatus ille conſiſtat in aliqua poteſtate vel iuriſdictione Eccleſiaſtica?*

VI. *An Rex, ratione ſui Primatus poßit indicere*

Conci-

Concilia, & in iis præsidere?

VII. *An poßit leges ecclesiasticas condere?*

VIII. *An beneficia ecclesiastica conferre?*

IX. *An Episcopos creare & deponere?*

X. *An contumaces excommunicare?*

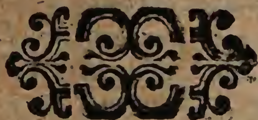
XI. *An iudicem controuersiarum agere?*

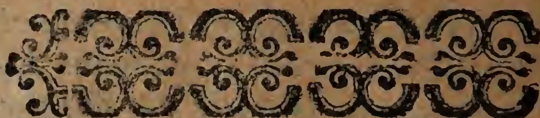
XII. *Vnde Rex habeat suum Primatum?*

XIII. *An subditos poßit cogere ad iuramentum Primatus?*

In his Quæstionibus extremè dissentiunt Aduersarii. Sunt autem hi ferè

hi ferè. Sacellanus in *Tortura Torti*, Guilielmus Tooker Decanus Licheteldensis *in Duello, seu singulari certamine cum Martino Becano*. Richardus Thomsonius in *Elencho Refutationis Tortura Torti*. Robertus Burhillus in *Responsione pro Tortura Torti*. Henricus Salcolbrigiensis in *Refutatione Examinis Becanici*. Præter hos citabo etiam Nicolaum Sanderum de *Schismate Anglicano*, Genebrardum in *Chronologia*. Polydorum Virgilium in *Historia Anglicana*, Iacobum Augustum Thuanum in *Libris Historiarum sui temporis*. Caluinum in *Commentario supra Prophetam Amos*. Et si qui alii sint.

I. QVÆSTIO.

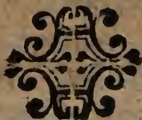
An Rex Angliæ habeat aliquem primatum in Ecclesia.

I. PRimum dissidium est de nomine *Primatus*. Pleriq; admittunt hoc nomen. At Richardus Thomsonius malit *Suprematum*, quàm *Primatum* appellare. Ratio ipsius est, quia Primatus significat potestatem eiusdem ordinis: at Rex in Ecclesia Anglicana non habet potestatem eiusdem ordinis cum Episcopis & Pastoribus, sed altioris ac diuersi ordinis. Ergo non habet Primatum, sed Suprematum. Verba Thomsonii, pag. 33. sunt hæc: *Nos in Anglico nostro idiomate belliores longè sumus, quàm per inopiam Latini sermonis nobis Latinè esse licuit. Non enim dicimus, The Kings Primacie, Regis Primatum, sed, The Kings Supremacie, Regis Suprematum. Quo vocabulo nos quoque deinceps vtemur. Multum enim differunt Primatus & Suprematus. Illud enim potestatem eiusdem*

eiuſdem ordinis videtur ſignificare, hoc non item.

II. Hinc duo colligimus. Vnum eſt, omnes Anglos, qui vtuntur nomine Primatus, vel errare, vel impropriè loqui, ſi Thomſonio credimus. Nam ſi propriè loquuntur, cum Primatus propriè ſignificet poteſtatem eiuſdem ordinis, planè ſentiunt, Regem habere poteſtatem eiuſdem ordinis cum Epiſcopis & Prælatis Eccleſiæ. At hic, iuxta Thomſonium, error eſt. Vel igitur errant, vel impropriè loquuntur.

III. Alterum eſt, de re ſignificata coniecturam ſumi poſſe ex voce ſignificante. Vox *Suprematus*, noua & nuper inuenta eſt; incognita antiquis Patribus; inuſitata in Scripturis; orbi Chriſtiano inaudita. Quid porro ſignificat? Supremam poteſtatem Regis in Eccleſia. Et hæc igitur noua eſt. Sanè, ſi antiqui Patres, tam Latini, quàm Græci, agnouiſſent hanc poteſtatem, reperiſſent aliquod ſaltem vocabulum, quo eam propriè expreſsiſſent. Id verò à nemine factum eſt.

II. QVÆ-

II. QVÆSTIO.

An Primatus ille, quem Rex habet in Ecclesia, sit Ecclesiasticus & spiritualis?

I. HOc alterum dissidium est. Sub Henrico & Edouardo, semper appellatus est Primatus Ecclesiasticus & spiritualis, vt patet ex Sandero, qui sic habet: *Caluinus Henrici Primatum Ecclesiasticum oppugnauit.* Item; *Episcopus Roffensis, quod Henrici Primatum Ecclesiasticum nollet confiteri, ad mortem producitur.* Item; *Multi in custodiis propter negatum Ecclesiasticum Regis Primatum detenti.* Item: *Henricus mandauit, vt filius in fide Catholica educaretur, excepto Primatus Ecclesiastici titulo, quem ei reliquit.* Item: *Stephanus Vintonensis, Edmundus Londinensis, Cuthbertus Dunelmensis, Nicolaus Vigorniensis, & Daius Cicestrensis Episcopi, timidè restiterunt pueri Regis Primatui spiritali: imò simpliciter subscripserunt.*

II. Sub

II. Sub Maria, quæ Edouardo fratri succeſsit, ſublatus eſt hic titulus in Comitiis Londinenſibus, vt teſtatur Iacobus Thuanus libro 9. hiſtoriarum ſui temporis, his verbis: *Antiquatus iiſdem Comitiis, Primatus Eccleſiaſtici titulus.* At ſub Eliſabetha iterum reſtitutus eſt, vt refert idem author libro 15.

III. Hoc tempore, ſub Iacobo, in controuerſiam vocatur. Aliqui non audent appellare Primatum Eccleſiaſticum & ſpiritalem, ſed, Primatum quoad eccleſiaſtica & ſpiritalia. Inter quos eſt Sacellanus Regis in Tortura Torti, pag. 90. vbi ſic habet: *Neque verò, quoad ſpiritalia, alium nos Regi Primatum tribuimus, neque quoad temporalia alium Pontifici detrahimus, quàm debemus. Prior ille Regibus omni iure; poſterior hic Pontifici, nullo iure debetur.* Ego, cùm primum legerem hæc verba Sacellani, putabam illum pro eodem vſurpare hæc duo, *Primatus ſpiritalis*, &, *Primatus quoad ſpiritalia.* Et ſimiliter hæc duo, *Primatus temporalis*, &, *Primatus quoad temporalia.* At defenſores & interpretes Sacellani, Thomſonius & Burhillus, aliter ſentiunt. Sic enim de hac re ſcribit Burhillus, pag. 55. *Non dicit* (Sacellanus) *Primatum ſpiritualem, ſed Primatum quoad ſpiritualia, deberi Regibus omni iure.*

iure. Et pag.133. in fine: *Etsi enim Regi tribuimus Primatum in Ecclesiam, non tamen Primatum spiritualem aut ecclesiasticum ei tribuimus, sed potius Primatum quoad res & personas spirituales & ecclesiasticas.* Et Thomsonius, pag.31. *Non dixit* (Sacellanus) *Primatum ecclesiasticum aut spiritualem, quasi formaliter intelligat; sed quoad spiritualia, id est, obiectiuè & materialiter.* Quo sensu idem author, pag.95. ait: *Diximus Regem gubernare quidem Ecclesiastica, sed non Ecclesiasticè.*

IV. Igitur, si quæras in Anglia, an Rex habeat Primatum Ecclesiasticum, nec ne? Respondebitur hoc modo: Henricus, Edouardus & Elisabetha habuerunt Primatum Ecclesiasticum; Iacobus non habet Ecclesiasticum, sed solùm, quoad Ecclesiastica. Ergóne minus hic habet, quàm illi habuerunt? Sic apparet. Ergóne tam breui interuallo accisus & imminutus est Primatus Regis in Anglia? Ita aiunt. Ergóne prope interitum est? Non dubito. Quid causæ? Audi ex triuio: *Quod citò fit, citò perit.* Audi ex sacro Codice: *Si est ex hominibus consilium hoc aut opus, dissoluetur,* Actor. 5.38.

III. QVÆSTIO.

An Rex ab hoc Primatu possit vocari Primas Ecclesiæ?

I. HEnricus Salcolbrigiensis simpliciter affirmat. Sic enim scribit pag. 140. *Dico Regem Angliæ, Ecclesiæ Anglicanæ Primatem esse.* Imò, tam certum ac indubitatum hoc esse vult, vt putet peccare contra publicam professionem Anglicanam, qui id neget. Nam pag. 177. sic habet: *Angliæ Regem, Anglicanæ Ecclesiæ Primatem esse, in professione publica Anglicana veritatis sacris literis nixæ ponitur.*

II. Tookerus & Burhillus simpliciter negant. Sic enim habet Tookerus pag. 3. *Olere autem malitiam, ac clamitare audaciam tuam illud videtur, cum Regem Caput Ecclesiæ Primatemq́; confingas.* Et Burhillus pag. 133. *Nec Primatem quidem omnino Regem nostrum dicimus; multò verò minus Primatem Ecclesiasticum.*

III. Hinc formo duplex argumentum:

Alterum ex Tookero, in hunc modum; Qui dicit, Regem eſſe Primatem Eccleſiæ, audax & malitioſus eſt. At Henricus Salcolbrigienſis dicit, Regem eſſe Primatem Eccleſiæ. Ergo audax & malitioſus eſt. Alterum ex Henrico, hoc modo: Qui negat, Regem eſſe Primatem Eccleſiæ, peccat contra publicam profeſsionem veritatis in Anglia receptæ. At Tookerus negat Regem eſſe Primatem Eccleſiæ. Ergo peccat contra publicam profeſsionem veritatis in Anglia receptæ. Nimirum, ſic mulus mulum ſcabit.

IV. Sed quæri poteſt, vter rectius ſentiat in hac re, Salcolbrigienſis, qui affirmat, Regem eſſe Primatem Eccleſiæ; an Tookerus, qui negat? Hæc lis pendet ex alia quæſtione, an ſcilicet hæc duo nomina, *Primas*, & *Primatus*, ſint neceſſariò connexa ſeu coniugata? Salcolbrigienſis putat, neceſſariò connexa eſſe. Igitur, quia ſemel dixit, Regem habere Primatum Eccleſiæ, conſequenter affirmat, Regem eſſe Primatem Eccleſiæ. Valet enim apud ipſum, hoc argumentum à coniugatis: *Rex habet Primatum. Ergo, Rex Primas eſt.* Sicut & iſtud: *Sacellanus habet Epiſcopatum. Ergo Epiſcopus eſt.*

V. Tookerus contra ſentit. Nam pagina 6.

na 6. disertè ait, Regem habere quidem Primatum Ecclesiæ; non tamen esse Primatem Ecclesiæ. Et è contrario, Archiepiscopum Cantuariensem, non habere Primatum Ecclesiæ; sed tamen esse Primatem Ecclesiæ. Igitur negat has duas consequentias à coniugatis. I. *Rex habet Primatum: Ergo Primas est.* II. *Archiepiscopus est Primas. Ergo Primatum habet.* Fortè & has negaret. I. *Sacellanus habet Episcopatum: Ergo Episcopus est.* II. *Tookerus Decanus est: Ergo Decanatum habet.*

IV. QVÆSTIO.

An Rex à suo Primatu possit vocari supremum Caput Ecclesiæ?

I. HIc titulus primùm vsurpari cœpit ab Henrico Octauo, vt testantur passim authores, tam aduersarij, quàm nostri. Sic enim scribit Iacobus Thuanus lib. 1. historiar. sui temporis:

Henricus, post diuortium, se caput Ecclesiæ constituit. Et Polydorus Virgilius lib. 27. historiæ Anglicanæ: *Interea, post diuortium, habetur Concilium Londini, in quo Ecclesia Anglicana formam potestatis nullis antè temporibus visam induit. Henricus enim Rex, caput ipsius Ecclesiæ constituitur.* Et Genebrardus libro 4. Chronologiæ: *Henricus anno 1534. in publicis Comitiis, se caput Ecclesiæ Anglicanæ appellauit.* Et Nicolaus Sanderus in schismate Anglicano: *Ex qua dicendi formula primam occasionem sumptam aiunt vt Rex supremum caput Ecclesiæ Anglicanæ diceretur.* Item: *Proponebantur eis noua Comitiorum decreta, & iubebantur iureiurando affirmare, Regem supremum Ecclesiæ esse caput.* Et Caluinus in cap. 7. Amos Prophetæ: *Qui tantopere extulerunt Henricum Regem Angliæ, certè fuerunt homines inconsideràti. Dederunt enim illi summam rerum omnium potestatem; & hoc me grauiter semper vulnerauit. Erant enim blasphemi, cùm vocarent eum summum caput Ecclesiæ sub Christo.*

II. Eodem titulo vsus est Edouardus Henrici filius & successor, vt patet ex Rescripto illius ad Thomam Crammerum, archiepiscopum Cantuariensem, quod sic incipit: *Edouardus, Dei gratiâ, Angliæ, Franciæ, & Hyberniæ Rex, supremum in*

terris

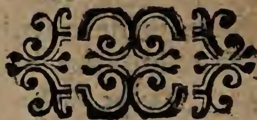
terris Ecclesiæ Anglicanæ & Hybernicæ, tam in causis spiritalibus, quàm temporalibus, Caput, Reuerendo Thomæ Cantuariensi Archiepiscopo salutem. Eundem titulum tribuit illi Crammerus in Rescripto ad Episcopos sibi subiectos, vbi sic habet: *Thomas, permißione diuina, Cantuariensis Archiepiscopus, per Illustrißimum in Christo Principem Edouardum Regem Sextum, supremum in terris Caput Ecclesiæ Anglicanæ & Hybernicæ, sufficienter & legitimè authorizatus, tibi Edmundo Londinensi Episcopo, & omnibus fratribus Cœpiscopis, vice & nomine Regiæ Maiestatis, quibus in hac parte fungimur, mandamus, vt Imagines ex Ecclesiis, cuiusq; Diœcesis tollantur.* Et Nicolaus Sanderus in schismate Anglicano: *Quàm primum visum est, Henrici Octaui mortem diuulgare, statim Edouardus Henrici filius, nonum ætatis annum agens, Rex Angliæ proclamatur, & summum Ecclesiæ Anglicanæ in terris Caput, proximè secundùm Christum constituitur.*

III. Elisabetha, tametsi fœmina esset, non tamen putauit, inferiorem se esse Patre & fratre, in hac re. Itaque & ipsa supremum Ecclesiæ Anglicanæ Caput appellata est. Sic enim de ea scribit Iacobus Thuanus libro 15. historiarum sui temporis: *Elisabetha, recepto à Patre & fratre*

titulo, Ecclesiæ Caput per Angliam cœpit appellari.

IV. At hoc tempore, sub Iacobo, periclitatur hic titulus. Admittit quidem illum Sacellanus in Tortura Torti; sed Tookerus & Burhillus repudiant. Verba Tookeri, quæ paulò ante citaui, sunt hæc: *Olere autem malitiam, & clamitare audaciam tuam videtur illud, cùm Regem Caput Ecclesiæ Primatemq́; confingas.* Similiter Burhillus, pagina 133. reprehendit quendam, tanquam *Petulcum* & *Audaculum*, quod dixisset, Regem esse *Caput, Pastorem, & Primatem Episcoporum.*

V. In hoc dissidio, quid agat Rex? Si admittit titulum *supremi Capitis Ecclesiæ in Anglia*, murmurabunt Tookerus & Burhillus: si respuit, quid dicet Sacellanus? Forte sopiri hæc lis poterit, si Rex, vt Sacellano dedit Episcopatum Eliensem, ita Tookero & Burhillo duos similes largiatur. Tunc facile, ne ingrati videantur, concedent Regi hunc titulum, & multò ampliorem.

V. QVÆ-

V. QVÆSTIO.

An Primatus Regis consistat in aliqua potestate vel iurisdictione ecclesiastica?

I. HIc magnum inter Anglos dissidium est. Nec facilè intelligetur, nisi præmissa distinctione. Igitur potestas Ecclesiastica triplex est, vt docent Theologi. Vna ordinis; altera iurisdictionis interioris; tertia iurisdictionis exterioris. Ad primam spectat, Sacramenta conficere & ministrare: ad secundam, regere Ecclesiam in foro conscientiæ: ad tertiam, regere eandem in foro externo. Certum est, Regem, ratione Primatus, non habere potestatem ordinis. Hoc fatetur Tookerus pag.14. cùm ait: *Reges non habent potestatem administrandi Sacramenta.* Certum quoque, non habere iurisdictionem fori conscientiæ. Et hoc fatetur, pag. 63. *Omnis*, inquit, *iurisdictio in foro interiori, Sacerdotum est, nulla Regum.*

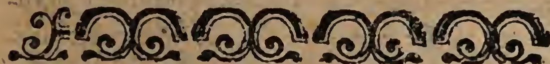
II. Tota controuersia est, an habeat Rex iuris-

iuriſdictionem Eccleſiaſticam in foro exteriori. Hîc litigant Angli. Aliqui affirmant; alii negant; alii diſtinguunt. Affirmat Tookerus pag. 305. his verbis: *Qui habet pleniſsimam & ampliſsimam iuriſdictionem in foro exteriore, poteſt eandem dare & auferre. Rex eam habet. Ergo poteſt eandem dare & auferre. Totum hoc liquet ex V. & N. Teſtamento.* Et Henricus Salcolbrigienſis, pag. 140. *Reges ſacro oleo vncti, capaces ſunt iuriſdictionis ſpiritualis.* Et ibidem ex Legibus Anglicanis: *Rex eſt perſona mixta, vtpote, qui & Eccleſiaſticam & temporalem iuriſdictionem habet: & quidem ſupremam.* Et pag. 144. *Per leges Eccleſiaſticas in hoc regno approbatas, vnus Sacerdos duo beneficia habere non poteſt, nec Baſtardus ſacris initiari. Verum Rex, Eccleſiaſtica poteſtate & iuriſdictione, quam habet in vtroque diſpenſare poteſt.*

III. Negant Thomſonius & Burhillus. Et quidem Thomſonius, pag. 80. ſic ſcribit: *Primatus Eccleſiæ non eſt definiendus per iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ſed per gubernationem ſupremam.* Et pagina 95. *Diximus Regem gubernare quidem Eccleſiaſtica, ſed non eccleſiaſticè*, quia ſcilicet non habet iuriſdictionem eccleſiaſticam, ſed duntaxat temporalem. Burhillus verò, pag. 234. concedit hanc propoſitionem negati-

negatiuam: *Rex nullam habet iurisdictionem ecclesiasticam, nec in foro interiori, nec in exteriori.*

IV. Distinguit Episcopus Eliensis, apud Tookerum, pag. 305. his verbis: *Habet Rex omnem iurisdictionem spiritualem in foro exteriori, exceptis quibusdam censuris.* Igitur ad hanc quæstionem, an Rex, quatenus est Primas seu caput Ecclesiæ, habeat aliquam jurisdictionem Ecclesiasticam seu spiritualem fori exterioris, sic respondendum est. Primò, cum Tookero & Salcolbrigiensi: *Habet amplissimam plenissimam, supremam.* Secundò, cum Episcopo Eliensi: *Habet aliquam, non omnem.* Tertiò, cum Burhillo & Thomsonio: *Nullam, nullam penitus habet.*

VI. QVÆSTIO.

An Rex propria auctoritate poßit Synodos indicere?

I. SEquitur dissidium de officiis Primatus Regij. Sunt autem sex officia, de quibus disputari potest.

Primum, indictio Synodorum. Secundum, sanctio legum ecclesiasticarum. Tertium, collatio beneficiorum. Quartum, creatio & depositio Episcoporum. Quintum, excõmunicatio. Sextum, controuersiarum decisio. Est ergo quæstio, an hæc officia pertineant ad Primatum Regis? Dicam de singulis ordine.

II. Primò quæritur; An Rex, ratione sui Primatus, possit propria authoritate conuocare Synodos, & in iis præsidere? Hoc certò persuasum fuit tempore Henrici, Edouardi, & Elisabethæ. Nunc, sub Iacobo, controuertitur. Affirmat Salcolbrigiensis, pag. 121. his verbis: *Christiani Principes in regnis suis cum laude, propria authoritate Synodos conuocarunt, constitutiones condiderunt, causas audierunt & cognouerunt.* Et pag. 146. *Rex Angliæ potest Synodos indicere omnium Ordinum œcumenicas, & in iisdem præsidere.* Et pag. 155. *Reges Angliæ suprema sua authoritate, de iure, Synodos conuocarunt.*

III. Tookerus in hoc puncto varius est, & nunc sibi ipsi, nunc aliis contradicit. Hoc patet ex variis eius testimoniis. Primum habetur, pag. 37. vbi sic ait: *A quibus magis æquum est indici Concilia, quàm ab illis, penes quos semper fuit authoritas ea congregandi? Cùm autem communiter triplex*

plex poni soleat Concilium, Generale, Prouinciale, & Diœcesanum; Concilium generale solius Papæ iussu celebrari vultis. Sed neque illud, nisi ab Imperatoribus & Regibus simul consentientibus, hodie indici debet: Prouinciale à Metropolitano, cum suis Suffraganeis: Diœcesanum ab Episcopo, cum Curatis, Rectoribus & Clericis Diœcesceos. Ex hoc testimonio colligitur, Regem Angliæ, nullum Concilium, propria authoritate, posse indicere. Non Generale, quia hoc pertinet ad communem consensum Regum & Imperatorum. Nec Prouinciale, quia hoc pertinet ad Metropolitanum. Nec Diœcesanum, quia hoc pertinet ad Episcopum. Quid ergo reliquum est Regi?

IV. Alterum habetur pag. 41. his verbis: *Abundè liquet ex Conciliis ipsis & historia Ecclesiastica, Prouincialia Concilia & Nationalia ab Imperatoribus ac Regibus fuisse congregata.* Hoc planè pugnat cum præcedente. Ibi asseritur, Concilia Prouincialia indici à Metropolitanis: hic, à Regibus & Imperatoribus. Ibi, distinguitur triplex tantum Concilium, *Generale, Prouinciale, Diœcesanum*: hic, additur quartum, *Nationale*.

V. Tertium habetur, pagina 42. vbi proponit hanc quæstionem: *Quo igitur iure*

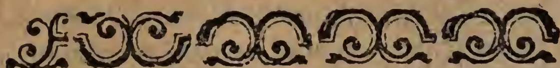
tur iure tantam sibi potestatem arrogat Pontifex solus? Num diuino? Et paulò post subdit: *Erat Apostolorum omnium, non vnius tantummodo, & indicere Concilium, & statuere cum verborum solennitate; Visum est Spiritui sancto, & nobis.* Quasi dicat; Iure diuino, non solus Petrus, sed omnes Apostoli, pari potestate, indixerunt Concilium Hierosolymitanum, & sanciuerunt legem de sanguine & suffocato: Ergo similiter, jure diuino, non solus Pontifex, sed omnes Episcopi, pari potestate, debent indicere Concilium, & sancire leges Ecclesiasticas. Sanè, si ita est, omninò sequitur, potestatem indicendi Concilia, non ad Reges & Principes sæculares; sed ad Apostolos & eorum successores, iure diuino pertinere.

VI. Quartum habetur, pag. 63. vbi ait: *Mixtum autem ius, & resultans ex vtroque, & iure Regio & Episcopali, est legum sanctio, & Synodorum indictio, & præsidendi in iis prærogatiua, & controuersiarum decisio, aliorumque actuum, qui his finitimi sunt, exercitium: quæ ferè ab origine Primatus Regii descendunt, & communicantur Sacerdotibus.* Hoc iterum pugnat cum præcedente. Ibi dicitur, indictionem Synodorum, iure diuino, ad Apostolos pertinere: Hîc dicitur primariò pertinere ad Reges,

& ab

536

& ab illis ad Episcopos deriuari. Hæc non cohærent.

VII. QVÆSTIO.

An Rex possit leges Ecclesiasticas condere?

I. Constat, Henricum Octauum, tum per se, tum per Vicarium suum generalem, id fecisse. De Henrico sic scribit Sanderus in Schismate Anglicano: *His diebus, vigilantissimus hic Ecclesiæ Pastor Henricus, quo in posterum sciretur, quæ cui ritè nupta esset, legem ediderat perpetuam de nuptiis, Comitiorum etiam auctoritate firmatam, qua statuebatur, vt si quæ personæ in Leuitico non prohibitæ, solo consensu, per verba de præsenti, matrimonium, nulla carnis copula subsecuta, contraxerint; eæ verò ambæ postea, vel earum altera, nuptiis cum altera persona in Leuitico non prohibita contractis, carnali copula easdem consummauerint; hæ posteriores, quas firmasset copula, non priores illæ, quas solus consensus statuisset, ratæ atque legitimæ haberentur: adeò, vt cùm olim iuris gen-*

tium

tium fuisset regula, Nuptias non concubitus, sed consensus facit; *iam deinceps Henrici regula esse cœperit*, Nuptias non consensus, sed concubitus facit. *Et tamen ipse legislator, contra suam ipsius regulam, vxorem Annam Cliuensem, cuius nuptias, non solo consensu, sed septem etiam mensium concubitu firmauerat, eo solùm prætextu reiecit, ipsaq́ viuente aliam superinduxit, quod alteri, nescio cui, consensum antea præbuisse fingeretur. Huius ergo legis tantopere postea puduit ipsos Protestantes, vt mortuo Henrico, eam ipsi reuocauerint, atq; irritam fecerint.*

II. De Vicario autem generali, sic habet: *Septembri mense, authoritate sua vicaria, Canones quosdam ecclesiasticos, quos Iniunctiones vocabat, sigillo Vicariatus sui munitos, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, & reliquo Clero præscripsit, in quibus, præter cætera, iubebantur Parochi sub grauissimis pœnis, vt orationem dominicam cum salutatione Angelica, Symbolum item fidei, & decem decalogi præcepta, aliaq; huiusmodi, Anglicè in posterum in Ecclesiis docerent.*

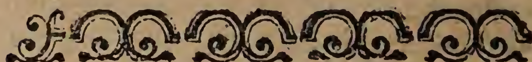
III. Angli, qui hoc tempore scribunt de Primatu Regio, non consentiunt in hoc puncto. Nam aliqui dicunt, sanctionem legum Ecclesiasticarum, iure diuino, pertinere

tinere ad Epiſcopos; alij ad Reges & Imperatores. Priorem partem docet Tookerus, pagina 42. vbi ait, Apoſtolos in Concilio Hieroſolymitano ſanciuiſſe hanc legem Eccleſiaſticam: *Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis, nihil vltra imponere vobis oneris, niſi hæc neceſſaria, vt abſtineatis vos ab immolatis ſimulachrorum, & ſanguine, & ſuffocato.* Et hoc feciſſe eos iure diuino. Poſteriorem docet Thomſonius, pag. 80. vbi dicit, Epiſcopos & Concilia non poſſe condere vllam legem Eccleſiaſticam, quæ habeat vim legis, niſi accedente authoritate Regis vel Imperatoris. Verba eius ſunt hæc: *Decreta Conciliorum & Patrum Eccleſiaſticis cenſuris, & ἐπιτιμίοις tantum ſtetiſſent, niſi legum vim Cæſarea aura ipſis afflaſſet.*

IV. Hic jam patet diſsidium. Nam illa lex Eccleſiaſtica, quam Apoſtoli condiderunt, habuit ſine dubio vim legis. Hoc enim colligitur ex illis verbis: *Viſum eſt, nihil vltra imponere vobis oneris, niſi hæc neceſſaria.* Hanc autem vim non habuit ab afflatu auræ Cæſareæ, quia neque Tiberius, neque Pilatus, neque Herodes, neque vllus alius Princeps ſæcularis, qui tunc vixerit, afflauit illi vim legis; ſed habuit ab ipſis

Apoſtolis.

Apostolis. Ipsi enim authoritate & potestate Apostolica, quam à Christo acceperant, legem illam sanxerunt & promulgarunt. Eandem potestatem nunc habent Episcopi, non Reges aut Imperatores.

VIII. QVÆSTIO.

An Rex propria authoritate poßit conferre beneficia ecclesiastica?

I. AFfirmat Henricus Salcolbrigiensis, pag. 121. his verbis: *Christiani Principes in suis regnis, cum laude, propria authoritate, beneficia contulerunt.* Et pag. 150. *Audin Iesuita, non modò collationes beneficiorum ad Angliæ R ges spectare, sed ad eosdem illos spectare, vti Ecclesiæ Anglicanæ Primates, vel supremos Ordinarios?* Et pag. 142. *Rex ratione supremæ suæ Ecclesiasticæ iurisdictionis, præsentabit ad liberas Capellas.*

II. Negat Tookerus, pag. 36. vbi de Regibus Angliæ sic loquitur: *Beneficia autem curata, vel non curata, non conferunt omninò in-*

538

nò in quempiam, maiora minoráve: multò minus dignitates ecclesiasticas, siue Episcopatus, siue Archiepiscopatus, per vniuersum ambitum regni sui. Eorum certè collatio vel institutio est, quorum est destitutio, id est, Episcoporum comprouincialium, qui potestatem habent personas ipsas sacrandi. Hoc habet iuris Regia Maiestas, quod minor & subordinata potestas habet; ius, inquam, nominandi & præsentandi apud nos.

III. En triplex dissidium inter hos duos authores, & quidem in re quotidiana & vulgari. Primum est; Henricus dicit, collationem beneficiorum spectare ad Reges Angliæ, quatenus sunt Primates Ecclesiæ Anglicanæ: Tookerus contra, non ad Reges, sed ad Episcopos pertinere. Alterum: Henricus dicit, Reges propria authoritate sæpè contulisse beneficia: Tookerus, nunquam conferre aut contulisse. Tertium; Henricus dicit, Reges, ratione supremæ iurisdictionis Ecclesiasticæ, præsentare ad beneficia: Tookerus, Reges in hac re non habere plus iuris, quàm subditos & inferiores. *Hoc*, inquit, *iuris habet Regia maiestas, quod minor & subordinata potestas habet.* Vtri credat Rex Iacobus, si pingue beneficium, aut Archiepiscopatus conferendus sit?

IX. QVÆSTIO.

An Rex poßit Episcopos creare & deponere?

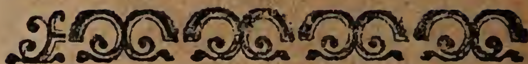
I. AFfirmat Henricus Salcolbrigiensis. pag. 121. *Christiani*, inquit, *Principes in suis regnis, cum laude, propria authoritate, Episcopos crearunt & deposuerunt.* Et pag. 144. *Rex Angliæ Archidiacono Richmundiæ Episcopalem concessit iurisdictionem.* Et pag. 155. *Reges Angliæ, suprema sua authoritate, de iure, atque cum laude omnium ordinum, Episcopos elegerunt, ac proinde deponere potuerunt.* Et pag. 167. *Constat Christianos Principes cum laude Episcopos elegisse & deposuisse, etiam Romanos.*

II. Negat Tookerus, loco citato. Ibi enim duo requirit, ad constituendum seu creandum Episcopum. I. Consecrationem personæ. II. Episcopatum. Addit, Regem neutrum præstare posse. Nec enim posse conferre vlla beneficia, multò minus Episcopatum aut Archiepiscopatum: nec habere potestatem sacrandi personas. Vnde etiam alibi fatetur, tan-

tum

tum abesse, vt Rex Iacobus possit Episcopos creare & deponere; vt potius agnoscat se illorum alumnum & Discipulum. Sic enim scribit pagina 311. *Serenissimus ac pientissimus Rex noster Iacobus non habet quicquam antiquius & honorificentius, quàm vt cum Valentiniano filium se Ecclesiæ profiteatur, & cum Theodorico Italiæ Rege, se alumnum Ecclesiæ, & Discipulum Archiepiscoporum suorum & Episcoporum, libenter recognoscat.*

III. Hoc dissidium magni momenti est. Nam si Rex non potest creare seu constituere Episcopos, vt ait Tookerus; planè sequitur, Thomam Crammerum, qui à Rege creatus est Archiepiscopus Cantuariensis, non fuisse verum, sed falsum Episcopum: non Pastorem, sed prædonem: non per ostium intrasse in ouile ouium, sed aliundè ascendisse. Ex quo rursum tria sequuntur. I. Omnes alios Episcopos, qui postea, vel à Crammero, vel à Rege creati sunt, fuisse similes Crammero. II. Quidquid ab iis, authoritate & iurisdictione Episcopali factum est; nullius roboris & momenti esse. III. Eosdem teneri ad restitutionem omnium prouentuum, quos ratione Episcopatuum acceperunt. Quid hic consilii capiendum? Videant Academici.

X. QVÆSTIO.

An Rex poßit ſubditos contumaces excommunicare?

I. HIc Angli redigunt Regem ſuum ad communem ordinem: Et quæ prius illi conceſſerant, videntur hîc reuocare. Aiunt, Regem non poſſe quenquam ſuorum ſubditorum excommunicare; poſſe tamen ab iis excommunicari, & ex Eccleſia Anglicana, cuius ſupremum caput eſt, expelli. Priorem partem tradit Tookerus, pag. 15. his verbis: *Rex non habet poteſtatem diſtringendi gladium ſpiritualem, vel quempiam excommunicandi.* Et Sacellanus pag. 151. *Nos Principi cenſuræ poteſtatem non facimus.* Et Thomſonius, pag. 83. *Excommunicare nullo modo ad Suprematum Eccleſiæ pertinet.* Et pag. 84. *Omnes fatemur, Regem excommunicandi poteſtatem nullam habere.*

II. Poſteriorem tradit Burhillus, pag. 137. cùm ait: *Quod Ambroſio licuit in Theodoſium, idem & aliis in Regem, ſimili de cauſa.*

causa, liceat, id est, sicut Ambrosio Episcopo licuit excommunicare Theodosium Imperatorem, ita & nostris Episcopis licet excommunicare Iacobum Regem, si similiter peccet. Et pag. 242. *Supremus Ecclesiæ gubernator*, nempe Rex, *potest eiici ex Ecclesia.* Et pag. 267. *Rex, etsi iustißimè excommunicatus, non amittit Primatum.*

III. Non video, quomodo hæc cohæreant cum iis, quæ hactenus tributa sunt Regi. Tributum illi est, quod sit Primas, & supremũ caput Ecclesiæ Anglicanæ; quod sit supra omnes personas, tàm ecclesiasticas, quàm laicas, in suo regno; quod habeat supremam, amplissimam & plenissimam iurisdictionem ecclesiasticam, non minus quàm politicam & temporalem. Et tamen cùm tantus sit, non potest quenquam suorum subditorum, nec laicum, nec Ecclesiasticum, quantumuis rebellem & contumacem, excommunicare? Imò, cùm tantus sit, potest à suis subditis excommunicari, & eiici ex Ecclesia Anglicana, cuius supremum caput est? Non capio hoc mysterium.

IV. Addam tria argumenta, quæ augebunt difficultatem. Primum est; Qui habet supremam, amplissimam & plenissimam iurisdictionem ecclesiasticam in aliquo regno, potest exercere omnes actus,

qui pertinent ad iurisdictionem ecclesiasticam illius regni; sed Rex habet supremam, amplissimam & plenissimam iurisdictionem ecclesiasticam in regno Angliæ, vt fatentur Tookerus & Salcolbrigiensis. Ergo potest exercere omnes actus pertinentes ad iurisdictionem Ecclesiasticam regni Angliæ. Ergo etiam potest excommunicare. Nam excommunicatio, quæ per sententiam fit, ecclesiasticæ iurisdictionis actus est. Vel contra, si vis: Qui non potest exercere omnes actus ecclesiasticæ iurisdictionis in aliquo regno, non habet supremam, amplissimam & plenissimam iurisdictionem ecclesiasticam in illo regno; sed Rex Angliæ non potest exercere omnes actus ecclesiasticæ iurisdictionis in suo regno, quia non potest quenquam excommunicare. Ergo non habet supremam, amplissimam & plenissimam iurisdictionem Ecclesiasticam in suo regno.

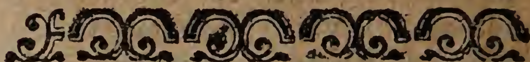
V. Alterum est; Qui alteri dat potestatem excommunicandi, is sine dubio habet potestatem excommunicandi, quia nemo potest alteri dare, quod ipse non habet: sed Rex Angliæ dat Episcopis potestatem excommunicandi. Ergo ipse habet potestatem excommunicandi. Minor probatur ex Tookero, pagina 304. vbi fatetur, Episcopos omnem iurisdi-

ctionem

ctionem Ecclesiasticam fori exterioris accipere à Rege. At potestas excommunicandi pertinet ad iurisdictionem fori exterioris, vt expressè docet Sacellanus pagina 41. & Tookerus pagina 305. cùm ait: *Rex habet omnem iurisdictionem spiritualem in foro exteriori, exceptis quibusdam censuris.* Excipit autem excommunicationem. Vbi iterum notanda est contradictio Tookeri. Nam censuras, inter quas est Excommunicatio, refert ad iurisdictionem fori exterioris. Rectè quidem. Sed duo addit, quæ pugnant. I. Regem dare Episcopis omnem iurisdictionem fori exterioris. II. Regem non habere omnem iurisdictionem fori exterioris.

VI. Tertium est; Qui alicui alteri subiectus est in iurisdictione ecclesiastica fori exterioris, non habet supremam, plenissimam, & amplissimam iurisdictionem ecclesiasticam fori exterioris, sed Rex alicui alteri, nempe Episcopo subiectus est in iurisdictione ecclesiastica fori exterioris, quia potest ab eo per sententiam excõmunicari, & ex Ecclesia eiici, vt fatetur Burhillus: Ergo non habet supremam, plenissimam & amplissimam iurisdictionem ecclesiasticam fori exterioris. Vel, si mauis, contra. Qui nulli alteri subiectus est in iurisdictione Ec-

ne ecclesiastica, non potest ab vllo per sententiam excommunicari: sed Rex, si habet supremam iurisdictionem ecclesiasticam, nulli alteri subiectus est in iurisdictione ecclesiastica: Ergo non potest ab vllo per sententiam excommunicari. Aduertis, opinor, hæc non cohærere.

XI. QVÆSTIO.

An Rex sit iudex omnium controuersiarum in Ecclesia?

I. Controuersiæ, quæ oriuntur in Ecclesia, sunt duplices: aliæ circa fidem & religionem; aliæ circa res alias ecclesiasticas. Est ergo prior quæstio, an Rex, ratione sui Primatus, sit supremus iudex omnium controuersiarum, quæ pertinent ad fidem & religionem? Affirmat Henricus Salcolbrigiensis, pag. 163. his verbis: *Sic luce clarius est, Christianos Principes, cum laude, controuersias fidei diiudicasse & diremisse, etiam in vniuersalibus octo Conciliis*, id est, Niceno I. Constanti-

nopo-

nopolitano I. Ephesino, Chalcedonensi, Constantinopolitano II. Constantinopolitano III. Niceno II. Constantinopolitano IV. in quibus variæ controuersiæ fidei diiudicatæ & diremptæ sunt; præsertim de diuinitate Christi, contra Arium; de diuinitate Spiritus sancti, cõtra Macedonium; de vna Christi persona, contra Nestorium; de duabus in Christo naturis, contra Eutychen & Dioscorum; & sic deinceps. Has omnes controuersias, ait Salcolbrigiensis, ab Imperatoribus & Principibus sæcularibus diiudicatas ac diremptas esse.

II. Contrarium asserit Tookerus, qui nullo modo vult Reges aut Imperatores esse iudices controuersiarũ fidei. Sic enim habet pag. 3. *Olere autem malitiam ac clamitare audaciam tuam illud videtur, cùm Regem caput Ecclesiæ Primatemq; confingas, omniumq; causarum & controuersiarum, quæ ad fidem & religionem pertinent, Iudicem tribuas.* Et pag. 50. *Rex in suo regno, omnibus superior sit, nulli subditus: Fidei iudex ne appelletur quidem.* Et pag. 313. *Reges Christiani non sunt fidei ac religionis iudices.*

III. Igitur, si in Anglia oriretur dissensio de aliquo puncto fidei ac religionis, vt v.g. de reali præsentia Christi in Eucharistia; quid facerent Academici? quid ciues, quid

reliqui ſubditi? An adirent Regem, tanquam judicem, & ab eo ſententiam peterent? Non faceret Tookerus. An alium judicem poſtularent? At alium non ferret Salcolbrigienſis. Quid ergo futurum eſſet? Id planè, quod hactenus factum eſt in diſſenſione de Primatu Regio. Semper litigant Angli de hoc Primatu: nunquam finiri lis poteſt. Quid cauſæ? quia diuerſi diuerſa ſentiunt, & certum iudicem, qui litem dirimat, reperire non poſſunt; vel potius, non volunt. Hæc hæreticorum proprietas eſt.

IV. Poſterior quæſtio; An Rex ſit iudex omnium controuerſiarum, quæ alias res Eccleſiaſticas concernunt? Affirmat Salcolbrigienſis, pag. 165. cùm ait: *Audin controuerſias Epiſcopales ab Imperatore diremptas?* Quid ſentiat Tookerus, non ſatis conſtat. Aliquando videtur affirmare, vt pag. 24. *Nemini*, inquit, *dubium eſt, quin in primitiua Eccleſia, de rebus & perſonis eccleſiaſticis, ius dicerent Imperatores.* At pag. 23. videtur negare: *Non eſt Princeps*, inquit, *ſupra res, ſed ſupra perſonas.* Et pag. 49. *Rex in ſuo regno ſupremus eſt, non ſupra res, ſed ſupra homines.* Vbique diſſidium.

XII. QVÆ-

XII. QVÆSTIO.

Vnde, & quo titulo; Rex habeat Primatum in Ecclesia?

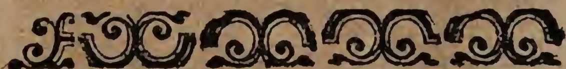
I. SEnsus est, an Rex ex eo præcisè, quia Rex est, an ex eo potius, quia Rex Christianus est, habeat Primatum Ecclesiæ? Priorem partem videtur amplecti Thomsonius, pag. 78. cùm ait: *Omnes Principes, etiam Pagani, obiectiuè habent supremam potestatem in omnes omnino personas suorum subditorum, & generatim in res ipsas, siue ciuiles sint, siue sacræ, vt in cultu diuino & religione procuranda, saltem quoad modum & exercitium.* Et pag. 94. *Primatus est Regium bonum, quod censurâ tolli non potest. Nec est absurdum, Regem velut ethnicum, esse Primatem Ecclesiæ.* Et ibidem: *Rex ethnicus, cùm CHRISTO initiatur, non acquirit Primatum de nouo.* Cui consentit Burhillus, pagina 251. *Rex*, inquit, *titulo Regis temporalis, potest sibi vindicare & assu-*

& assumere Primatum Ecclesiæ. Et pag. 267. *Rex, etsi iustissimè excommunicatus, non amittit Primatum in rebus ecclesiasticis.*

II. Cõtrarium docet Sacellanus in Tortura Torti, pag. 39. vbi asserit, Primatum Ecclesiæ conuenire Regi, non quia Rex, sed quia Rex Christianus est; ideoque Reges ethnicos non habere Primatum Ecclesiæ, quamdiu ethnici sunt, sed eum accipere, quando fiunt Christiani; & rursum amittere, quãdo excommunicantur. Verba eius sunt hæc: *An non Regi ethnico præstare fidem fas? Imò nefas non præstare. In ethnico enim est vera potestas temporalis, idq; sine ordine ad potestatem ecclesiasticam.* Et paulò post: *Rex quiuis, cùm de ethnico Christianus fit, non perdit terrenum ius, sed acquirit ius nouum. Itidem, cùm de Christiano fit sicut ethnicus, vigore sententiæ amittit nouum ius, quod acquisiuerat, sed retinet terrenum ius in temporalibus, quod fuerat illi proprium, priusquam Christianus fieret.*

III. Ex sententia Thomsonii & Burhilli sequitur, omnes Reges, siue Christiani, siue Ethnici, siue cuiuscunque sectæ ac religionis sint, habere Primatum Ecclesiæ in suis regnis. Igitur, omnes Anglos & Scotos, qui viuunt Constantinopoli, subiectos esse Imperatori Turcarum in rebus Ecclesiasticis;

ſticis; qui in Hiſpania, ſubiectos eſſe Philippo Regi; qui Romæ, Pontifici; & ſic deinceps, Quid ergo facient, ſi Turcarum Imperator iubeat eos Alcoranum ſequi; ſi Rex Hiſpaniæ, ad Miſſam audiendam adigat; ſi Pontifex ad orandum pro defunctis hortetur; ſi Rex gentilis ad idololatriam impellat? An parebunt imperio? At contra conſcientiam facerent. An non parebunt? Sic actum eſt de Primatu Eccleſiæ. Dicent fortè, ſe parituros, vbi viſum eſt. Ergóne ſubditi erunt iudices ſuorum Regum? Ergóne Catholici in Anglia poterunt vſurpare hanc vocem: *Audi Rex. in hoc puncto viſum eſt parere tuo imperio, in iſto non eſt?*

XIII. QVÆSTIO.

An Rex poßit cogere ſuos ſubditos ad iuramentum Primatus?

I. HActenus actum eſt de diſsidio Anglorum circa naturam, officia, & originem Primatus Regii. Nunc ſupereſt quæſtio practica, quæ proximè

ximè conſcientiam attingit, an ſcilicet Rex poſsit cogere ſuos ſubditos, vt ſub iuramento affirment, ſe agnoſcere Primatum Regium, de quo dictum eſt? Vel, ſe agnoſcere Regem, tanquam Primatem & ſupremum caput Eccleſiæ Anglicanæ, cui tanquam Primati & ſupremo capiti velint fidelitatem polliceri, non minus in rebus eccleſiaſticis & ſpiritualibus, quàm in politicis & temporalibus. Habet autem duo puncta hæc quæſtio. Vnum eſt, an Rex Angliæ de facto exigat, vel exegerit tale iuramentum à ſubditis? Alterum, an ſi exigat, ſubditi in conſcientia teneantur illud præſtare? De vtroque ſeorſim dicam.

PRIVS PVNCTVM.

II. Igitur prius punctum eſt, an Rex Angliæ exigat vel aliquando exegerit tale iuramentum à ſuis ſubditis? Conſtat, Henricum Octauum exegiſſe. Sic enim ſcribit Nicolaus Sanderus in Schiſmate Anglicano: *Laurentius Cochus, Prior Cœnobii Dancaſtrenſis, vnà cum tribus Monachis, & duobus Laicis, Ægidio Horno, & Clemente Philpotto, quòd nollent Eccleſiaſticum terreni Regis Primatum iurato confiteri, excluſi è terris, ad cœleſtem æterni Regis gloriam transmiſſi ſunt.* Et iterum:

rum: *Proponebantur eis noua Comitiorum decreta & iubebantur iureiurando affirmare, Regem Ecclesiæ supremum esse Caput.*

III. Henricum imitata est Elisabetha; parentem filia. Et quidem formula iuramenti, quod exegit, est huiusmodi: *Ego A. B. prorsus testificor & declaro in conscientia mea, Reginam esse solam supremam gubernatricem, & istius Regni Angliæ, & aliorum omnium suæ Maiestatis dominiorum & regionum, non minus in omnibus spiritualibus atque Ecclesiasticis rebus vel causis, quàm temporalibus; & quod nemo externus Princeps, persona, Prælatus, status, vel Potentatus, aut facto aut iure habet aliquam iurisdictionem, potestatem, superioritatem, præeminentiam, vel authoritatem ecclesiasticam aut spiritualem in hoc regno. Ideoq; planè renuntio & repudio omnes forinsecas iurisdictiones, potestates, superioritates atque authoritates.*

IV. Idem nunc facit Iacobus Rex, qui nõ vno tantùm, sed duplici iuramento obstringit suos subditos: altero Primatus; altero fidelitatis. Prius sic incipit: *Ego A. B. palam testor, & ex conscientia mea declaro, quod Maiestas Regia, vnicus est supremus Gubernator huius Regni, omniumq; aliorum suæ Maiestatis dominiorum & territoriorũ, tam in omnibus spiritualibus siue Ecclesia-*

sticis

sticis rebus & causis , quàm in temporalibus: Et quod nullus extraneus Princeps, persona, Prælatus, status aut Potentatus, habet aut habere debet vllam iurisdictionem, potestatem, superioritatem, praeeminentiam vel authoritatem Ecclesiasticam siue spiritualem intra hoc regnum &c. Posterius sic incipit: *Ego A. B. verè & sincerè agnosco, profiteor, testificor, & declaro in conscientia mea, coram Deo & Mundo, quod supremus Dominus noster Rex Iacobus &c,*

V. Hoc vtrumque juramentum integrè habetur in Apologia Regis: Et in vtroque exigitur à subditis, vt palam profiteantur & agnoscant, Regem Iacobum esse supremum gubernatorem ac Dominum totius Angliæ, non solùm in rebus politicis ac temporalibus, sed etiam in ecclesiasticis & spiritualibus: Et quod nec Papa, nec quiuis alius extraneus habeat vllam potestatem aut iurisdictionem in Ecclesia Anglicana. Porrò prius iuramentum primò introductum est ab Henrico Octauo, vt fatetur Iacobus in Apologia, his verbis: *Sub Henrico Octauo primum introductum est iuramentum Primatus, sub eoq; Thomas Morus & Roffensis supplicio affecti; idq; partim ob eam causam, quod iuramentum illud recusarent. Ab eo deinceps omnes mei decessores, quotquot sunt hanc religionem amplexi*

amplexi, idem sibi, aut non multò secus asserunt. Posterius à Iacobo excogitatum est.

ALTERVM PVNctum.

VI. Est ergo quæstio, an omnes subditi, qui in Anglia sunt, teneantur in conscientia præstare vtrumque hoc iuramentum, quotiescunque Rex illud exigit? an potius debeant carceres, tormenta, & mortem ipsam sustinere; quàm id præstent? Catholici nihil dubitant de priori. Certum fixumque illis est, vitam potius amittere cum gloriosissimis Martyribus, Thomâ Moro & Episcopo Roffensi, quàm Primatum Regium astruere, & Pontificium abiurare. De posteriori, ante paucos annos, nonnihil dubitatum est. Nam aliqui ex Catholicis, quia non satis videbant vim & scopum illius iuramenti, aliquantisper hæsitarunt, an saluâ conscientiâ iurare possent, nec ne. Quæ tamen dubitatio non diu durauit, sed confestim à Paulo V. Pontifice Maximo, & Cardinali Bellarmino sublata est. Nam Pontifex misit duo Breuia Apostolica ad Catholicos in Angliam; & Bellarminus scripsit Epistolam ad Blacuellum Archipresbyterum de hac ipsa re. Vterque negat, saluâ conscientiâ, id fieri

D posse.

posse. Et ratio illorum est, quia nemo, saluâ conscientiâ, potest abnegare fidem Catholicam: sed qui præstaret iuramentum à Rege propositum, abnegaret fidem Catholicam, non quidem generatim, sed tamen quoad aliquem eiùs articulum; Ergo nemo, saluâ conscientia, præstare potest hoc iuramentum.

VII. Hanc rationem, quæ sanè optima est, admittunt Catholici; non idem Aduersarij. Ego, in gratiam Catholicorum, qui in Anglia sunt, statui duas alias adferre, præsertim contra juramentum Primatus, quæ ne ab aduersariis quidem repudiari poterunt. Prima est hæc; Nemo in conscientia tenetur affirmare sub iuramento, quod vel apertè falsum, vel certè dubium est: At, quod Rex sit Primas & supremum Caput Ecclesiæ, cui non solum in temporalibus, sed etiam in ecclesiasticis parendum sit, vel apertè falsum, vel certè dubium est. Ergo nemo in conscientia tenetur hoc affirmare sub iuramento. Maior per se nota est, quia ne affirmare quidem licet, quod vel falsum, vel dubium est; multò minus, sub iuramento affirmare. Minor probatur, quia tam apud Caluinistas, quàm apud Catholicos, apertè falsum censetur, quòd Rex sit Primas & supremum Caput Ecclesiæ. Apud Anglos

verò,

verò, qui Regi adhærent, in dubium vocatur. Nam ex illis, alii affirmant, alii negant hæc puncta, quæ sequuntur. 1. *Rex est Primas Ecclesiæ.* 2. *Rex est supremum Caput Ecclesiæ.* 3. *Rex habet Primatum Ecclesiasticum.* 4. *Rex habet potestatem & iurisdictionem ecclesiasticam.* 5. *Rex potest propria authoritate conuocare Synodos, & in iis præsidere.* 6. *Potest conferre beneficia ecclesiastica.* 7. *Potest creare & deponere Episcopos.* 8. *Est iudex controuersiarum fidei.* Sanè, si hæc & similia puncta, apud ipsos Anglos, qui Regi fauēt, incerta sunt, cùm ab aliis negentur, ab aliis affirmentur; totum Primatum incertum esse, necesse est. Quæ ergo temeritas & imprudentia est, obligare velle Catholicos in conscientia, vt iurati affirment id, quod ipsi falsum, alii dubium esse censent?

VIII. Articulatius dicam, quod dixi. Iuramentum Primatus Regii continet tot partes, quot sunt, vel putantur esse officia Primatus Regij. Sunt autem, vel putantur esse varia officia, vt supra visum est, nempe, conuocare Synodos, sancire leges Ecclesiasticas, conferre beneficia, creare Episcopos, fidei controuersias dirimere. Igitur, variæ sunt partes iuramenti Primatus Regij. Ex illis, hanc vnam seorsim accipiamus: *Ego A. B. in conscientia mea iuro, me*

fidelem & obsequentem fore Regi, quotiescunque propria authoritate creabit Episcopos, quos vult, & deponet ab officio, quos vult. Si hæc pars exigatur ab omnibus, qui in Anglia sunt, quid futurum putamus? An omnes, etiam illi, qui Regi adhærent, iuraturi sunt? Faciant, qui volent; Tookerus certè, si vir constans est, facturus non est. Negat enim creationem & depositionem Episcoporum ad Regem pertinere. Et si is facturus nō est, qui alioqui agnoscit Primatum Regium (saltem verbo) quomodo Catholici compellentur, vt faciant, qui illum penitus ignorant? Quod dixi de hac parte, de reliquis similiter dicendum est.

IX. Altera ratio est hæc: Iacobus Rex sæpè protestatur, se non plus iuris vendicare sibi in Ecclesiam, quàm olim fecerunt Reges in veteri Testamento; ac proinde Primatum suum iisdem terminis definiri, quibus olim in veteri Testamento definiebatur. Atqui Reges in veteri Testamento non poterant subditos suos cogere ad huiusmodi iuramentum: *Ego A. B. palam testor, & ex conscientia mea declaro, quòd Ieroboam est vnicus supremus Gubernator huius regni Israelitici, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus: Et quod nullus extraneus habet aut habere debet vllam iurisdictio-*

dictionem, potestatem, superioritatem, præeminentiam, vel authoritatem in hoc regno. Ergo nec Iacobus Rex potest cogere subditos suos ad simile iuramentum. Maior patet ex Apologia Regis. Minorem sic declaro. Post mortem Salamonis, regnum in duas partes, Deo disponente, diuisum est: quarum altera decem tribus, altera duas complectebatur. Igitur duo deinceps erāt regna distincta; duo Reges, quorum alter ab altero non pendebat in regimine temporali. Alter vocabatur Rex Israel; alter Rex Iuda. Vterque habebat suos successores. Primi, post diuisionem factam, fuerunt Ieroboam Rex Israel, & Roboam Rex Iuda. In vtroque regno erant Leuitæ & Sacerdotes. At summus Pontifex non poterat simul in vtroque commorari, sed in altero tantum, ac potissimum in regno Iuda. Nihilominus præerat omnibus Leuitis ac Sacerdotibus, qui in vtroque regno versabantur. Nec Ieroboam poterat legitimè dicere suis Leuitis ac Sacerdotibus: *Nolite obtemperare summo Pontifici, qui habitat in regno Iuda; mihi soli obedite; ab illius iurisdictione & potestate exempti estis.* Etsi dixisset, sine dubio peccasset. Si ergo Ieroboam Rex non potuit Leuitas & Sacerdotes sui regni eximere à iurisdictione & potestate extranei Pontificis; quo

 iure

iure id facit Iacobus Rex Angliæ? præsertim cùm asserat, se non plus iuris vendicare sibi in Ecclesiam, quàm Reges veteris Testamenti sibi vendicârunt.

EPILOGVS.

I. QVæ hactenus dicta sunt, ad tria capita possunt reuocari. Primum est, Primatum Regis in Ecclesia, rem esse nouam, quæ ab Henrico Octauo primùm introducta est, nec alibi hactenus, quàm in regno Angliæ vsurpata. Alterum, tot esse dissensiones Anglorum circa hunc Primatum, vt, quid sit, & quam vim habeat, certò inter ipsos constare non posſit. Tertium, iuramentum huius Primatus, nec exigi à Rege, nec à subditis præstari posse.

II. Hinc aliæ tres quæstiones, quæ circa subditos moueri poterant, facilè dissoluentur. Sunt enim tria subditorum genera in Anglia. I. Henriciani, (vt aliqui eos vocant) qui & agnoscunt, & iurant Primatum Regium. II. Puritani, seu puri Caluinistæ, qui non quidem agnoscunt, sed

ſed tamen iurant. III. Catholici, qui nec agnoſcunt, nec iurant.

III. Eſt ergo prima quæſtio, quid dicendum ſit de Henricianis, qui & agnoſcunt, & iurant Primatum Regis? Reſpondeo. Illi ſtultè & inconſideratè agunt. Ratio eſt, quia, vt ſupra dixi, ſtultum ac temerarium eſt, rem dubiam & incertam iuramento confirmare. At Primatus Regis, res planè dubia & incerta eſt apud Henricianos, vt patet ex illorum diſsidiis, quæ hactenus explicata ſunt. Ergo eiuſmodi Primatum iuramento confirmare, ſtultum ac temerarium eſt.

IV. Altera quæſtio, quid dicendum de Puritanis ſeu puris Caluiniſtis, qui quidem non agnoſcunt Primatum Regis, ſed tamen, ſi iubeantur, iurant? Reſpondeo. Sunt periuri & politici. Ratio eſt, quia aliud ſentiunt, aliud iuramento affirmant. Sentiunt cum Caluino, Reges & Principes ſæculares non habere Primatum in rebus ſpiritualibus & Eccleſiaſticis, ſed ſolùm in temporalibus; & tamen cum Henricianis, Regi tanquam Primati & ſupremo Capiti Eccleſiæ Anglicanæ, ſub iuramento fidelitatem promittunt, Hoc autem faciunt ad externam pacem & politiam conſeruandam, quæ pluris ab illis,

quàm fides & religio æſtimatur; ideoque politici potius, quàm Chriſtiani appellandi ſunt. De quibus verè dixit Iacobus Rex, ſe plus fidei in efferis latronibus, quàm in iſto hominum genere reperiſſe.

V. Tertia quæſtio, quid dicendum de Catholicis, qui nec agnoſcunt Primatum Regis, nec iuramento confirmant? Reſpondeo: Sunt homines recti, qui coram Deo ambulant in veritate: ſimplices, qui, quod corde ſentiunt, ore profitentur: cordati, qui cum Eleazaro mori malint, quàm vel externo ſigno in rem illicitam conſentire: ſimiles Apoſtolis, qui Deo magis, quàm hominibus obedire ſatagunt: ſimiles Martyribus Eccleſiæ primitiuæ, qui liberè coram perſecutoribus profitentur, ſe eſſe, quod ſunt.

VI. At miſeri ſunt, inquies, Si enim recuſent iuramentum, coguntur ſubire carceres, tormenta, ſupplicia. Sanè, non ideò miſeri, ſed beati. Sic enim docuit nos Chriſtus in Euangelio, Matth. 5. 10. *Beati, qui perſecutionem patiuntur propter iuſtitiam, quoniam ipſorum eſt regnum cœlorum.* At durum eſt, pati. Quomodo durum, quod cum gaudio & delectatione fit? Audi, quid de Apoſtolis dictum ſit, Actor. 5. 41. *Ibant gaudentes à conſpectu Concilii, quoniam digni habiti ſunt pro nomine*

mine Iesu contumeliam pati. Audi, quid Apostolus de seipso dicat, 2. Corinth. 4. *Superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.*

VII. Vnde hoc gaudium? Ex duplici dono Spiritus sancti, spe & charitate. Spes futuræ gloriæ facit nos lætos & erectos in aduersitatibus. Roman. 8. 18. *Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.* Et Roman. 12. 12. *Spe gaudentes, in tribulatione patientes.* Et Hebræor. 10. 34. *Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes, vos habere meliorem & manentem substantiam. Nolite itaque amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem. Patientia enim vobis necessaria est, vt voluntatem Dei facientes reportetis promissionem.*

VIII. Nec minor vis charitatis. Rom. 8. 35. *Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius? Sed in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos. Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à*

charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro.

IX. Accedunt exempla Christi & aliorum Sanctorum, quæ etiam magnam vim habent ad excitandos & corroborandos Catholicorum animos, vt libenter patiantur in hac vita carceres, vincula, tormenta, mortem ipsam. 1.Pet.2.20. *Si benè facientes, patienter sustinetis; hæc est gratia apud Deum. In hoc enim vocati estis: quia & Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius: qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius: qui cùm malediceretur, non maledicebat: cùm pateretur, non comminabatur: tradebat autem iudicanti se iniustè.*

X. Et Hebræor.11.36. *Alii ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres: lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladii mortui sunt: circuierunt in melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti: quibus dignus non erat mundus: in solitudinibus errantes, in montibus & speluncis, & in cauernis terræ.*

XI. Et iterum cap. 12. 1, *Ideoque & nos per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in authorem fidei,*

& con-

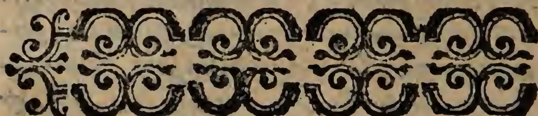
& consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confusione contempta, atque in dextra sedis DEI sedet. Recogitate enim eum, qui talem sustinuit à peccatoribus aduersum semetipsum contradictionem, vt ne fatigemini, animis vestris deficientes. Nondum enim vsque ad sanguinem restitistis.

XII. Et 2. Corinth. 11. 23. *In laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis supra modum, in mortibus frequenter. A Iudæis quinquies, quadragenas vnâ minus accepi. Ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui, in itineribus sæpè, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in ciuitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus: in labore & ærumna, in vigiliis multis, in fame & siti, in ieiuniis multis, in in frigore & nuditate.*

XIII. Et rursum cap. 12. 9. *Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. Propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. Cùm enim infirmor, tum potens sum.*

XIV. His

XIV. His & ſimilibus ſacrarum literarum teſtimoniis muniti fuerunt Thomas Morus & Epiſcopus Roffenſis, quando potius mortem oppetere, quàm impio iuramento ſe obſtringere voluerunt: His alii, qui eos in glorioſo certamine ſecuti ſunt: His denique, qui nunc in Anglia carceres occupant, catenis alligantur, poſſeſsionibus exuuntur, ſuo ſanguine purpurantur.

SANCTVS CYPRIANVS
Epiſtola 9.

Pretioſa mors hæc eſt, quæ emit immortalitatem precio ſanguinis ſui.

Et in fine Epiſtolæ.

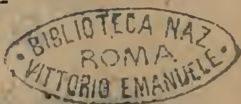
O beatam Eccleſiam noſtram, quam temporibus noſtris

ſtris glorioſus Martyrum ſanguis illuſtrat. Erat antea in operibus fratrum candida: nunc facta eſt in Martyrum cruore purpurea.

Et Epiſtola 24.

Quid glorioſius aut fœlicius vlli hominum poterit ex diuina dignatione contingere, quàm inter ipſos carnifices interritum confiteri Dominum Deum? quàm inter ſæuientia ſæcularis poteſtatis tormenta, etiam extorto, & excruciato, & excarnificato corpore, Chriſtum Dei filium, etſi recedente, ſed tamen libero ſpiritu confiteri? quàm relicto

mundo cœlum petisse? quàm desertis hominibus, inter Angelos stare? quàm collegam passionis cum Christo, in Christi nomine factum esse?

FINIS.

